

เรือนบังกะโล: มรดกสถาปัตยกรรมยุคอาณานิคม จากอ่าวเบงกอลสู่สยาม

Bungalows: Colonial Architectural Heritage from the Bay of Bengal to Siam

พิเชฐ ริธา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

Pichet Titha

Faculty of Architecture, Silpakorn University, Bangkok, 10200, Thailand

titha_p@silpakorn.edu

Received 04-11-2024

Revised 15-12-2024

Accepted 22-12-2024

ตึกหลวง บริเวณ
ศาลชำระความต่างประเทศ
ย่านท่าเตียน

The Royal Building in the
area of the Foreign Court
of Justice, Tha Tien district

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย “การศึกษาเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมเรือนบังกะโลในประเทศไทยและสิงคโปร์ ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึง สงครามโลกครั้งที่ 2” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะทางสถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยด้านแนวคิด การออกแบบ พื้นที่ใช้สอย และวิธีการก่อสร้าง รวมถึงศึกษาริบททางสังคมที่ส่งผลต่อพัฒนาการสถาปัตยกรรมเรือนบังกะโลในประเทศไทยและสิงคโปร์ บทความเน้นการศึกษาสถาปัตยกรรมเรือนบังกะโลในประเทศไทยอายุระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า สถาปัตยกรรมแบบเรือนมีมุขในประเทศไทย เป็นผลผลิตมาจากแนวคิดเรือนบังกะโลในต่างประเทศ ซึ่งได้ผนวกคติความเชื่อ วิถีชีวิต ลักษณะทางสังคม ความเหมาะสมกับภูมิอากาศและผลิตซ้ำจนเกิดการใช้งานในลักษณะเฉพาะ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมในสยามช่วงรัชกาลที่ 4 ซึ่งอ้างถึงการรับอิทธิพลตะวันตกผ่านประเทศสิงคโปร์ ประมวลการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อคัดเลือกอาคารที่มีความสำคัญ จากเกณฑ์การประเมินลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เป็นภาพสะท้อนลักษณะทางสังคมและด้านอื่น ๆ ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อดำเนินการสำรวจอาคาร

การเกิดขึ้นของบังกะลอนั้นมีต้นทางมาจากเรือนพื้นถิ่นของชาวเบงกาลีในแถบอ่าวเบงกอล ประเทศอินเดีย เรือนสร้างขึ้นจากดินเหนียวและไม้ไผ่ในแผนผังรูปสี่เหลี่ยมอย่างง่าย หลังคาทรงโค้งมุงด้วยใบจาก ชายคายื่นคลุมเฉลียงที่อยู่โดยรอบ เรือนเหล่านี้เริ่มแพร่หลายระหว่างที่อังกฤษเข้าปกครองอินเดียในยุควิคตอเรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องสร้างที่พักจำนวนมากสำหรับเจ้าหน้าที่ เมื่อสิงคโปร์อยู่ภายใต้การบริหารอาณานิคมของอังกฤษ องค์ความรู้ในการสร้างที่พักอาศัยประเภทนี้ได้ผสมผสานเข้ากับลักษณะของเรือนพื้นถิ่นและผ่านการออกแบบจากสถาปนิกชาวตะวันตก เช่น Burkill Hall, Atbara House, Inverturret House, Eden Hall ซึ่งในเวลาต่อมาเจ้านายและขุนนางชาวสยาม ได้เรียนรู้ลักษณะสถาปัตยกรรมเรือนบังกะโลจากการไปเยือนสิงคโปร์เพื่อ “ตรวจตราพิจารณาวิธีที่อังกฤษทำนุบำรุงบ้านเมือง” และได้ใช้ประสบการณ์และต้นแบบเหล่านั้นในการพัฒนาสยามซึ่งเริ่มจากกรุงเทพฯ

ผลการศึกษาพบว่าที่พักอาศัยลุ่มแม่น้ำบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ยุคต้นรัตนโกสินทร์ คลี่คลายจากรูปแบบเรือนไทยประเพณีที่ยกใต้ถุนสูงและหลังคาลาดชัน ปรับตัวเข้าสู่การก่อสร้างตึกแบบ “เรือนฝรั่ง” ครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น มีระเบียงรอบสำหรับเป็นบ้านพักชาวต่างประเทศ เรือนพักอาศัยที่มีมุขยื่นบริเวณด้านหน้า ชาวสยามมักใช้พื้นที่หน้ามุขสำหรับรับรองแขก แทนการใช้ประโยชน์ของการจอดรถม้าดังเรือนต้นแบบ สถาปัตยกรรมลักษณะนี้นำไปสู่การปรับไปใช้กับ “อาศรัยสถาน” สถานตากอากาศยุคแรก ที่อ่างศิลา จังหวัดชลบุรี และสถานที่ราชการประเภทที่ว่าการอำเภอ, สถานีตำรวจ, บ้านพักข้าราชการสำรวจรังวัดที่ดิน, บ้านพักเจ้าพนักงานของทางราชการอื่น ๆ ในเวลาต่อมา

คำสำคัญ: บังกะโล, สถานพักตากอากาศ, ยุคอาณานิคม, อิทธิพลตะวันตก, เฉลียง

Abstract

This article is part of a research project titled “A Comparative Study of Bungalow Architecture in Thailand and Singapore from the 19th Century to World War II.” The project seeks to explore the critical factors shaping local architectural characteristics, including design concepts, functional spaces, and construction techniques. Additionally, it examines the social contexts that influenced the evolution of bungalow architecture in both Thailand and Singapore. Focusing on Thailand’s bungalow house architecture from the 19th to the early 20th centuries, the article posits that Thai house designs with porches evolved from the bungalow concept introduced from abroad. This adaptation reflects a blend of imported architectural styles with local beliefs, lifestyles, social characteristics, and climatic needs, ultimately leading to unique architectural expressions. The study draws on historical documents related to Siam’s architectural history during the reign of King Rama IV, with a particular focus on the Western influences brought from Singapore. The study synthesized previous research to select significant buildings based on evaluation criteria of architectural characteristics that reflect social and other aspects. Fieldwork was then conducted to survey these buildings.

The bungalow traces its origins to the traditional residences of the Bengali people in the Bay of Bengal region, India. These early dwellings, constructed with clay and bamboo, featured a simple rectangular form with a curved, thatch-covered roof. The eaves extended outward to create a veranda. The bungalow gained popularity during British colonial rule in India, where it became a practical accommodation type for officials. As British influence spread to Singapore, bungalow design was adapted to local conditions and further developed by Western architects. Iconic examples in Singapore include Burkill Hall, Atbara House, Inverturret House, and Eden Hall. Siamese princes and nobles visiting Singapore during this period acquired knowledge of these bungalow designs. Their visits, aimed at studying British advancements, played a significant role in introducing and adapting the bungalow style to Siam, starting with Bangkok.

The research reveals that riverside dwellings in central Thailand during the early Rattanakosin period began transitioning from traditional Thai architectural styles—characterized by raised column foundations and steep roofs—to “Western houses.” These hybrid structures, often made of concrete and wood, featured two stories and balconies designed for foreign residents. Unlike Singaporean bungalows, where porches often served as parking areas for horse carts, Siamese homes used porches as spaces for hosting visitors, reflecting cultural differences in their use. This architectural evolution is exemplified by A Sai Sathan, originally a foreign resort in Ang Sila, Chonburi Province, which later inspired designs for government buildings such as district offices, police stations, residences for land surveying officials, and other official accommodations.

Keywords: bungalow, vacation retreat, colonial period, western influence, veranda

1. บทนำ

ความโดดเด่นและมีชื่อเสียงของประเทศไทยต่อสังคมโลกในด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะหาดทรายและชายทะเล เป็นจุดมุ่งหมายได้รับความนิยมจากชาวตะวันตกสำหรับการพักผ่อนในวัฒนธรรมการใช้ชีวิตตากอากาศ ประกอบกับภาพลักษณ์ชายทะเลบางแห่ง มีบทบาทการเป็นที่พำนักและสถานที่พักผ่อนช่วงเวลาแห่งสงครามของทหารอเมริกันในประเทศไทย ระหว่างสงครามเวียดนามราวปี 1970 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ในยุคก่อนหน้า จึงเป็นผลให้จังหวัดที่มีภูมิประเทศหาดทรายและชายทะเลทางภาคตะวันออก และภาคใต้ของไทย ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร บาร์ โรงแรมและที่พักหลากหลาย รูปแบบ ที่พักแบบแยกเป็นหลังเดี่ยวขนาดกะทัดรัด มีอาณาเขตรอบอาคาร และห่างจากหลังอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกัน โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอยู่ในลำดับขั้นที่รองจากโรงแรมไปจนถึงความหมายในเชิงที่พักราคาถูก เรียกว่า “บังกะโล” ซึ่งเป็นคำนิยามของที่พักอาศัยแบบชั่วคราว ปรากฏอยู่ในความเข้าใจของชาวสยามมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 19¹ ในนิราศหลวงพระบางที่ แต่งขึ้นเมื่อปี 1885 (พ.ศ. 2428) โดยนายร้อยเอก เพิ่ม (ภายหลังได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงทวยหาญรักษา) ครั้งที่ติดตาม จอมพล เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี (เจิม แสง-ชูโต) ไปในการปราบอ้อที่เมืองหลวงพระบาง ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้อธิบายลักษณะเรือนพักของแม่ทัพในค่ายไว้ว่า

“..พวกกองทัพนของขึ้นกองกลาด ะดาดาดี่นวางกลางเจวียง
ทหารยามอยู่โรงแถวเป็นแนวเรียง ไม่ก้าวเกียงกะไว้ช่างใหญ่โต
ทำลดหลั่นชั้นช่องเป็นห้องหับ ท่านแม่ทัพทำเนียบกลางกว้างอักโข
ดูแบบคายคล้ายฝรั่งบังกะโล แลดูโอโง่งถ้าไม่น่าชัง...”

บทประพันธ์ที่อธิบายถึงที่พักอาศัยชั่วคราวที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจนี้ ระบุชัดเจนว่ามีลักษณะร่วมที่คล้ายคลึงกับบังกะโลของชาวตะวันตก ซึ่งสันนิษฐานว่า ก่อสร้างด้วยโครงสร้างไม้หลังคามุงวัสดุธรรมชาติตามข้อจำกัดของสถานการณ์ และอยู่ในรูปแบบ “เรือนยกพื้นแบบมีเฉลียงรอบ”

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงวินิจฉัยว่าเริ่มมี “ตึกอย่างเทศ” ทำเป็นตำหนักย่อม ๆ มีพื้นหลายชั้น สร้างขึ้นในสวนหลวงสมัยรัชกาลที่ 2 แต่ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นรูปแบบจีนหรือฝรั่ง ลักษณะเรือนพักอาศัยในสยามยุครัตนโกสินทร์ที่ได้รับอิทธิพลแบบตะวันตกปรากฏหลักฐานชัดเจนขึ้นในภาพถ่ายสมัยรัชกาลที่ 4-5 เช่น บ้านหมอบลัดเลย์ และ “ตึกหลวง” บริเวณที่ทำการศาลต่างประเทศ ท่าเตียน (Opening figure on page 237) ผังอาคารสันนิษฐานว่าเป็นรูปสี่เหลี่ยมมีมุขยื่น หลังคาปั้นหยาลาดเอียงทั้งสองด้านผสมหลังคาจั่วบริเวณมุขหน้าปรากฏลักษณะของระเบียงรอบทั้งชั้นหนึ่งและชั้นสอง ซึ่งในทัศนะของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ชี้ให้เห็นถึงมูลเหตุการเกิดขึ้นของสถาปัตยกรรมอย่างน้อย 2 ประเภท ได้แก่ 1) ตึกแถวที่สร้างริมถนนเจริญกรุง 2) แบบเรือนสองชั้นที่มีห้องเป็นมุขยื่นออกไปข้างหน้า² เป็นผลมาจากการที่รัชกาลที่ 4 โปรดให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์กับ กรมหมื่นวิษณุทวารวดีไป “ตรวจตราพิจารณาวิธีที่อังกฤษทำนุบำรุงบ้านเมือง”³ ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งในเวลานั้นมีสถานะเป็นอาณานิคม

เมื่อผู้วิจัยได้ทบทวนการศึกษาที่เกี่ยวข้องถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมของที่พักอาศัยในประเทศสิงคโปร์เพิ่มเติม พบว่าแบบแผนของเรือนสองชั้นที่มีห้องเป็นมุขยื่นออกไปข้างหน้าโดยรักษาลักษณะร่วมกันคือการมีระเบียงรอบและมีเสาเฉลียงรับหลังคาระเบียงรอบบ้าน⁴ เป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจากองค์ความรู้เดิมของชาวตะวันตกที่เข้ามาปฏิบัติการบริหารอาณานิคม ซึ่งได้ผลิตซ้ำจากการบริหารอาณานิคมที่อินเดียในช่วงเวลาที่ผ่านมา ผสมผสานเข้ากับลักษณะของสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นคาบสมุทรมลายู ภายใต้ปัจจัยด้านการปกครอง สังคมและวิถีชีวิตบทความนี้จึงมีความมุ่งหมายที่จะปะติดปะต่อประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรมที่พักอาศัยอันมีต้นกำเนิดจากประเทศอินเดียแถบอ่าวเบงกอล ซึ่งถูกสร้างขึ้นในแผนผังรูปสี่เหลี่ยมอย่างง่าย ใช้วัสดุก่อสร้างจากดินเหนียวและไม้ไผ่ หลังคาทรงโค้งมุงด้วยใบจาก ชายคายื่นคลุมเฉลียง (Veranda) ที่อยู่โดยรอบ จากรากฐานการศึกษาเรื่อง *THE BUNGALOW, 1600 - 1980 A study of the cultural, social, political and economic factors in the production of a global house-type* โดย Anthony Douglas King เมื่อปี 1982 ซึ่งส่วนใหญ่ได้อธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นปัจจัยของการเกิดบังกะไลในอังกฤษ สหรัฐอเมริกา แอฟริกา และออสเตรเลีย⁵ และเพื่อค้นหารอยต่อการส่งอิทธิพลด้านสถาปัตยกรรมมาสู่สยามผ่านประสบการณ์การเดินทางของชนชั้นนำในศตวรรษที่ 19 ผู้มีบทบาทในการปกครองสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์เพื่อศึกษาระเบียบวิธีบริหารจัดการบ้านเมืองโดยใช้ประเทศสิงคโปร์เป็นต้นแบบ ด้วยมีลักษณะบางประการที่สามารถสะท้อนแนวคิดของประเทศตะวันตก เนื่องจากอยู่ภายใต้อาณานิคมของอังกฤษ

2. บังกลา: เรือนพื้นดินชาวเบงกาลี

“...ตราบใดที่ชาวอังกฤษในอินเดียยังถูกระลึกถึง จะมีภาพของพวกเขาที่มีบังกะโลเป็นฉากหลังชมพระอาทิตย์ตกดินบนเฉลียงและเล่นแบดมินตันบนสนามหญ้า”⁶ เป็นข้อสังเกตของ Jan Morris ในงานเขียนเรื่อง *Stone of Empire: The buildings of British India* ที่สะท้อนภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบตะวันตกของเจ้าหน้าที่อาณานิคมที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ในประเทศซีกโลกตะวันออก ช่วงศตวรรษที่ 19 ในสถาปัตยกรรมเรือนพื้นดินชั้นเดียวในแถบคาบสมุทรอินเดีย มีเพียงห้องเดียวและเฉลียงโดยรอบ สร้างขึ้นจากดินเหนียวและไม่ไผ่หลังคาทรงโค้ง มุงด้วยจาก ชายคายื่นคลุมเฉลียง มีลักษณะกึ่งปิดล้อม (Semi-enclosed)⁷ ซึ่งใช้เป็นเรือนพักของเจ้าหน้าที่

ภาพ 1 / Fig 1

ภาพ 1

วิถีชีวิตในหมู่บ้านแถบแคว้น
เบงกอล ราว พ.ศ. 2403

Fig 1

Village life in the Bengal
region around 1860

บริเวณคาบสมุทรอินเดีย บังกะโล หมายถึงรูปแบบของบ้านพื้นเมืองในแคว้นเบงกอลอยู่ในประเภทของอาคารแบบศาลามีรากฐานแนวคิดจากวัสดุศาสตร์ (Vastu) ทฤษฎีการออกแบบเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจากอินเดียโบราณ ที่มุ่งจะผสมผสานสถาปัตยกรรมกับธรรมชาติ ลักษณะเป็นเรือนพื้นดินชั้นเดียว มีเพียงห้องเดียวและเฉลียงโดยรอบ (Fig. 1) ซึ่งคำว่า บังกะโล สันนิษฐานว่ามีที่มาจากคำว่า Bangla ในภาษาตระกูลแองโกล-อินเดีย ซึ่งหมายถึงความเป็นเบงกาลี และมีการกล่าวถึงในภาษาอังกฤษโดยเจ้าหน้าที่ของบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) ในปี 1676 ได้อ้างถึง Bungales หรือ Hovells ในเอกสารของบริษัท ซึ่งได้ใช้เป็นคำเรียกบ้านพักอาศัยประเภทนี้เรื่อยมาในช่วงศตวรรษที่ 18-19 โดยกลุ่มผู้ใช้ภาษาอังกฤษ บังกะโล ยังคงหมายถึงที่อยู่อาศัยแบบครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉลียง (Veranda) และในอเมริกาเหนือมักจะหมายถึงที่อยู่อาศัยแบบชั้นครึ่งที่มีลักษณะก่อสร้างในเชิงศิลปะและงานฝีมือช่าง รวมทั้งบ้านชนบท 2 ชั้นขนาดเล็กในสหรัฐอเมริกา

ความหมายของ บังกะโล ในอินเดียยุคปัจจุบันได้สะท้อนภาพที่พักอาศัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นอาณานิคมมากกว่าใช้เรียกที่พักอาศัยในแบบดั้งเดิม ซึ่งทั้งอินเดียและประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หมายถึงที่อยู่อาศัยส่วนบุคคลโดยตั้งอยู่นอกเมือง ในเวลาต่อมาบังกะโลในอินเดียได้ถูกดัดแปลงเพื่อให้เข้ากับวิถีชีวิตของเจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษและคหบดีมากกว่าเป็นเรือนแบบพื้นดิน บังกะโลในอินเดียมักจะหมายถึงบ้านพักอาศัยขนาดใหญ่ แวดล้อมด้วยพื้นที่โล่งและต้นไม้ภายในอาณาบริเวณที่มีขอบเขตของรั้วชัดเจน เมื่อเวลาผ่านไปเรือนพักอาศัยมีขนาดเล็กลงและมีการแยกตัวออกจากกันกลายเป็นกลุ่มอาคาร เพื่อป้องกันการลุกลามของไฟในกรณีที่เกิดเพลิงไหม้ เรือนประธานมักจะมีมุขด้านหน้าบริเวณเฉลียง (Veranda) ซึ่งใช้เป็นพื้นที่รับแขกและแสดงสถานะทางสังคม เป็นการสื่อความหมายใหม่ในวัฒนธรรมยุคอาณานิคม และยังคงอยู่ในยุคหลังอาณานิคม ราวศตวรรษที่ 20 มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและการย้ายถิ่นฐาน การอพยพเหล่านี้เกิดขึ้นจากภาวะเศรษฐกิจระบอบอุตสาหกรรมหรือสถานการณ์ทางการเมือง เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาทางด้านแนวคิดของสถาปัตยกรรม

ในปี 1947 เมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจมากขึ้น เมืองต่างๆ ที่ใกล้เคียง กรุงเดลี เจนไน มุมไบ และกัลกัตตา เริ่มขยายขึ้น เกิดโรงงานเหล็ก โรงงานทำปุ๋ย และโรงไฟฟ้าขยายไปสู่พื้นที่ชานเมือง เป็นผลให้ระบบครอบครัวเดี่ยว สภาพสังคม และที่อยู่อาศัยได้เปลี่ยนแปลงไปและยังคงดำเนินมาถึงศตวรรษที่ 21

ในสังคมชนบทของเบงกอล ลักษณะมาตรฐานของที่พักอาศัย เป็นบ้านเดี่ยว ซึ่งแต่ละหลังจะถูกกำหนดขอบเขตไว้ตามหน่วยของแนวคิด “มานัสรา” (Manasara) อันเป็นคัมภีร์ภาษาสันสกฤตเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมและการออกแบบในเชิงระบบสัดส่วนของอินเดียโบราณ ต่อมามีการระบุในกฎหมายอาคารของเทศบาลท้องถิ่น แต่ไม่ได้อ้างอิงจากระบบมานัสรา โดยใช้ต้นแบบบ้านเดี่ยวจากที่ตั้งซึ่งอยู่ในชนบท การใช้งานพื้นที่ต่าง ๆ ของตัวบ้านในสังคมอินเดีย บริเวณเฉลียงเป็นพื้นที่ของเพศชายในเวลาเช้าและเย็น ในเวลากลางวันผู้หญิงและเด็กสามารถใช้งานได้ซึ่งมีความแตกต่างจากอินเดีย ในตอนเหนือที่แบ่งพื้นที่ด้วยการใช้ผนัง บางแห่งที่ยังคงเป็นสิ่งก่อสร้างบ้านของผู้มีฐานะจะประกอบไปด้วยกลุ่มอาคาร ได้แก่ ส่วนพักอาศัย ยุงฉาง ศาลเทพเจ้า และเรือนบริวาร เฉลียงด้านหน้าเรือนใช้สำหรับรับแขก ซึ่งเปิดไปสู่ลานโล่งตรงกลาง บริเวณด้านทั้ง 3 เป็นส่วนพักอาศัย เมื่อหันหน้าเข้าสู่ตัวบ้าน แพนด่งบริเวณมุมขวามือจะเป็นส่วนพำนักของผู้อาวุโสสูงสุดและห้องครัว ปีกฝั่งซ้ายสำหรับสมาชิกในบ้านที่มีครอบครัว สมาชิกที่ยังไม่ได้แต่งงานจะใช้พื้นที่บริเวณห้องโถงที่ไม่มีผนังกัน วัสดุผนังก่อสร้างจากโคลนผสมกับแกลบและฉาบชั้นสุดท้ายด้วยโคลนที่มีสี ภายใต้อาคารนั้นมีพื้นที่สำหรับห้องใต้หลังคาโดยเข้าถึงได้จากห้องครัว ซึ่งครอบครัวที่มีฐานะมั่งคั่งจะมีลักษณะของที่พักอาศัยกว้างขวางขึ้น บ้านในรัฐเบงกอลที่สร้างด้วยโคลนดินเหนียว ไม้ไผ่และหลังคามุงด้วยใบจาก มีลักษณะที่แตกต่างกับบ้านในรัฐหิมาจัลประเทศที่สร้างด้วยหินและไม่มีลักษณะสูง 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์เลี้ยง พื้นที่ใช้สอยในบ้านอยู่บริเวณชั้น 2 ที่เป็นเฉลียง โครงสร้างยึดกับแกนสี่เหลี่ยมเป็นศูนย์กลาง ซึ่งข้อแตกต่างเหล่านี้เป็นผลมาจากสภาพภูมิอากาศวัสดุท้องถิ่นและวิถีชีวิต

3. สิงคโปร์ ต้นแบบวัฒนธรรมตะวันตกในสยาม ศตวรรษที่ 19-20

อังกฤษ เป็นประเทศมหาอำนาจหนึ่งที่สามารถยึดครองประเทศในภูมิภาคเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไว้ได้ในปี 1891 เมืองสิงคโปร์ หรือสิงคโปร์ ได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษและถูกใช้เป็นสถานีการค้าแห่งใหม่ของบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) โดยมี เซอร์ สแตมฟอร์ด แรฟเฟิลส์ (Sir Stamford Raffles) เป็นผู้ดูแลจากจักรวรรดิอังกฤษ หลังจากได้รับสิทธิพลทางวัฒนธรรมจากประเทศอาณานิคม เรือนพักอาศัยประเภทบังกะไลได้พัฒนารูปแบบภายใต้อิทธิพลของแอลโกล-อินเดีย ซึ่งผสมผสาน

ระหว่างมรดกทางการปกครองร่วมกับลักษณะเรือนพื้นถิ่นในแถบชายฝั่งของแหลมมลายู จนกลายเป็นเรือนที่ยังคงรูปแบบการยกจากพื้นดิน ประกอบด้วยเฉลียงและห้องต่าง ๆ พื้นที่เฉลียงของเรือนบังกะโลเป็นพื้นที่ใช้งานหลัก ในยุคอาณานิคม เป็นรอยต่อระหว่างพื้นที่ภายในและภายนอกโดยใช้พักผ่อนรับแขก หรือเขียนจดหมายถึงภูมิลำเนาในระหว่างวัน หลังจากที่แรฟเฟิลส์ได้ก่อตั้งอาณานิคมในสิงคโปร์แล้ว ในช่วงเวลา 3 ปีต่อมาได้วางแผนจัดระเบียบในการพัฒนาเมือง โดยมอบหมายให้ ร้อยโทฟิลิป แจ็คสัน (Lieutenant Philip Jackson) วิศวกรและนักสำรวจที่ดินของอาณานิคม เป็นผู้ออกแบบผังเมืองสิงคโปร์ ตามแนวคิดของแรฟเฟิลส์ ซึ่งรู้จักกันในชื่อของ The Jackson Plan หรือ Raffles Town Plan และได้เผยแพร่ในปี 1828 ผังเมืองดังกล่าวเป็นเพียงแผนในอุดมคติของวิธีการจัดระเบียบสิงคโปร์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง และมี จอร์จ อดัม โคลแมน (George Drumgoole Coleman) เป็นสถาปนิกผู้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบและก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่ในสิงคโปร์ยุคแรก รวมถึงผลงานการออกแบบบ้านพักส่วนตัวของผู้พิพากษาพ่อค้าโดยใช้สถาปัตยกรรมพัลลาเดียน (Palladian Architecture) ที่ปรับให้เข้ากับสภาพอากาศแบบร้อนชื้นด้วยการเพิ่มระเบียงและชายคาที่ยื่นออกมาเพื่อให้ร่มเงา⁸

The Jackson Plan ได้สะท้อนแนวคิดการจัดสรรพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ศาสนสถาน พื้นที่การค้า การศึกษา สวนพฤกษศาสตร์ และย่านพักของกลุ่มชนชาติต่าง ๆ ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในสิงคโปร์ ได้แก่ ชาวยุโรปที่เป็นกลุ่มเจ้าหน้าที่บริหารอาณานิคม ทหารระดับสูง และเจ้าหน้าที่จากบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) ชาวอินเดียซึ่งเป็นกลุ่มพ่อค้าในกัลกัตตาที่แสวงหาประโยชน์จากนโยบายการค้าเสรี⁹ และชาวจีนกลุ่มนายทุนที่เข้ามาหาพื้นที่การเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดกลุ่มผู้ใช้แรงงานชาวจีนจำนวนมาก เมื่อมีการอพยพเข้ามามากขึ้น ทำให้ความต้องการด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและตามมาด้วยปัญหาความแออัดในเมือง ชาวจีนจำนวนมากพักอาศัยในตึกแถวและย่านการค้าในเมืองที่ใกล้กับโกดังสินค้าและท่าเรือ ด้วยความเป็นอยู่ที่สกปรก ทำให้เกิดโรคระบาดประจำถิ่น เพื่อสุขภาวะอนามัยที่ดีและไม่ต้องการปะปนกับชนชาติอื่น ๆ จึงเกิดการแยกตัวและจัดสรรพื้นที่สำหรับชุมชนชาวยุโรป ในขณะที่เดียวกันกลุ่มคหบดีชาวจีนที่มีศักยภาพในการแสวงหาที่อยู่อาศัยที่หลีกเลี่ยงจากความแออัดและยังสามารถบริหารงานในธุรกิจการเพาะปลูกได้ การสร้างบ้านที่มีลักษณะแบบบังกะโลท่ามกลางพื้นที่ไร่และสวนที่ห่างออกมาจากเขตเมืองจึงเป็นที่นิยม¹⁰

ภาพ 2 / Fig 2

สีเสียดเทศ (Gambier) เป็นพืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูกอย่างแพร่หลายในสิงคโปร์ เมื่อศตวรรษที่ 19 รวมทั้ง พริกไทย (Pepper) และ จันทน์เทศ (Nutmeg) ในช่วงแรกผลผลิตจากสีเสียดเทศส่วนใหญ่ถูกส่งออกไปที่เมืองปัตตาเวีย ประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากสีเสียดเทศที่ผ่านการต้มและตากแห้งถูกใช้เป็นส่วนผสมของการเคี้ยวหมาก (Sireh) ที่นิยมในภูมิภาค เมื่อมีการกำหนดภาษีศุลกากรที่เข้มงวดขึ้นจากชาวดัตช์ การส่งออกสีเสียดเทศในสิงคโปร์จึงเปลี่ยนไปยังประเทศอังกฤษและในทวีปอเมริกาที่ใช้สำหรับการฟอกหนังและย้อมสีทอ¹¹ ในเวลาต่อมา ราวปี 1862 เกิดโรคระบาดเกี่ยวกับพืชไร่เหล่านี้ จนทำให้ที่ดินไม่สามารถเพาะปลูกได้ ชาวจีนบางกลุ่มจึงเริ่มแสวงหาที่ดินเพาะปลูกแห่งใหม่ ส่วนชาวยุโรปที่ต้องการที่พักอาศัยส่วนตัวย่านชานเมืองก็ได้เริ่มขยับขยายเข้ามาเป็นเจ้าของบ้านไร่เหล่านั้น ประกอบกับการบริหารจัดการของอาณานิคมและการจัดสรรที่ดินของรัฐ ได้ขยายพื้นที่ไปทางเนินเขาด้านทิศเหนือซึ่งสงวนไว้เป็นพื้นที่สำหรับผู้บริหารรัฐบาล ทหาร เจ้าหน้าที่ระดับสูงของธนาคาร ทั้งได้ก่อสร้างที่พักอาศัยสำหรับเจ้าหน้าที่เหล่านั้นด้วยการออกแบบของสถาปนิกกรมโยธาธิการ

ในช่วงที่แรฟเฟิลส์ก่อตั้งและพัฒนาสิงคโปร์ยุคแรก โคลแมนเป็นสถาปนิกคนสำคัญในการออกแบบอาคารสำหรับอาณานิคมและบ้านพักอาศัยของเจ้าหน้าที่ จนกระทั่งเกือบศตวรรษต่อมา การรวมตัวกันของวิศวกรและนักสำรวจชาวตะวันตกที่เข้ามาทำงานสำรวจทางรถไฟในคาบสมุทรมลายูและสิงคโปร์ ได้เปิดบริษัทออกแบบ Swan & Lermmit แต่ดำเนินการได้เพียงสามปีก็เปลี่ยนแปลงหุ้นส่วน จนกระทั่ง เจมส์ วาเดล บอยด์ แมคลาเรน (James Waddell Boyd Maclaren) วิศวกรในบริษัทได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนอย่างเป็นทางการ และเป็นบริษัทที่มีมาตรฐานในการออกแบบและมีชื่อเสียงตั้งแต่ปี 1892 เป็นต้นมา

ภาพ 2

บ้านอัทบารา ถนน Gallop ในสวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์ อดีตบ้านพักของทนายความจอห์น เบอร์กินชอว์ (John Burkinshaw) และเคยถูกใช้เป็นสถานทูตฝรั่งเศสประจำสิงคโปร์

Fig 2

Atbara House, located on Gallop Road in the Singapore Botanic Gardens, was formerly the residence of lawyer John Burkinshaw and later served as the French Embassy in Singapore.

ภาพ 3 / Fig 3

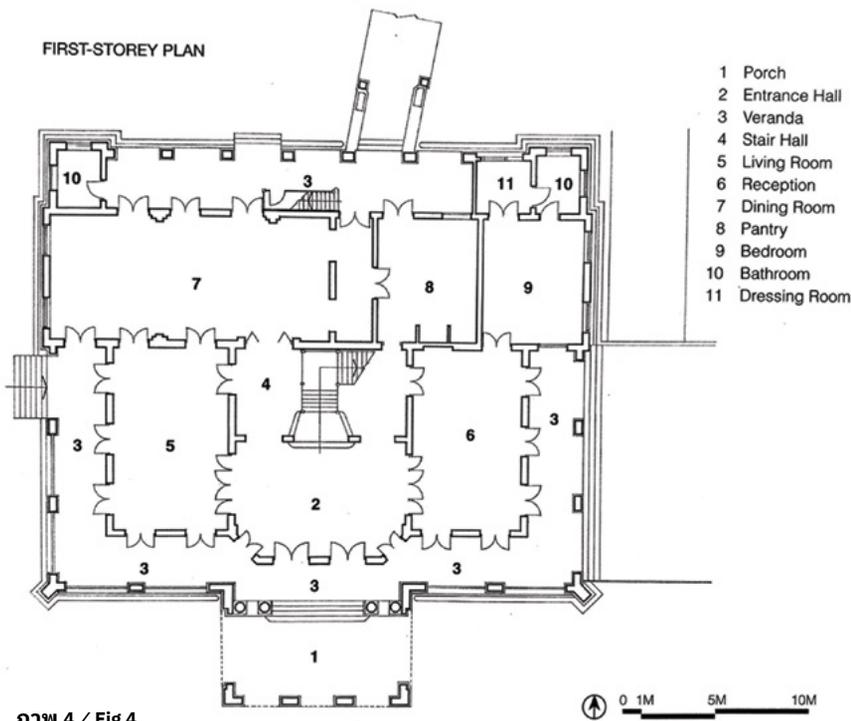
ซึ่งได้ว่าจ้าง รีเจนท์ อัลเฟรด จอห์น บิดเวลล์ (Regent Alfred John Bidwell) สถาปนิกชาวอังกฤษที่เคยทำงานในกรมโยธาธิการ (Public Works Department; PWD) ของรัฐสลังงอร์ (Selangor) ประเทศมาเลเซีย รับหน้าที่ออกแบบอาคารต่าง ๆ บิดเวลล์มีชื่อเสียงในการใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมฟลลดาเดียนและองค์ประกอบแบบคลาสสิกในการออกแบบ แต่ก็ปรากฏผลงานการใช้ลักษณะองค์ประกอบที่ผสมผสานของยุคสมัยศตวรรษที่ 19-20 อยู่เป็นจำนวนมาก การรับหน้าที่ในบริษัท Swan & Maclaren ได้สร้างชื่อเสียงให้กับบิดเวลล์อย่างมาก เช่น Raffles Hotel, Victoria Theatre and Concert Hall, Atbara House (Fig. 2), Inverturret House (Fig. 3), Eden Hall (Fig. 4) และช่วงยุคทองของบ้านพักเจ้าหน้าที่อาณานิคมที่มีลักษณะโดดเด่นในรูปแบบของบังกะโลกใต้ถุน หรือมีลักษณะเป็นบ้าน 2 ชั้น ครึ่งปูนครึ่งไม้ เน้นคานหรือโครงสร้างไม้สีเข้มรูปเรขาคณิตบริเวณด้านนอกของอาคาร โดยช่องว่างระหว่างคานที่เป็นผนังสีขาวจะฉาบด้วยปูนปลาสเตอร์ ท่ามกลางสวนอันเขียวขจีในพื้นที่ค่ายทหารหรือสวนพฤกษศาสตร์มีการก่อสร้างซ้ำ ๆ จำนวนมากจนเป็นที่รู้จักในชื่อของ Black and White House ซึ่งเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากยุคทิวเดอร์ดั้งเดิม และได้นำกลับมาออกแบบใหม่ช่วงที่ขบวนการศิลปะแบบ Arts and Crafts กำลังได้รับความนิยม ซึ่งมักจะเรียกอาคารสไตล์นี้ว่า สถาปัตยกรรมทิวเดอร์เบธาน (Tudorbethan Architecture) หรือบางครั้งเรียกว่า Mock Tudor หรือ Tudor Revival ในช่วงเวลาที่บิดเวลล์ทำงานในสิงคโปร์ ได้ใช้คุณลักษณะของบ้านแบบแองโกล-อินเดีย คือ ผนังสามเมตร (มักเป็นรูปสี่เหลี่ยม) มีระเบียงกว้างภายใต้ชายคาที่ยื่นยาว หลังคาทรงปั้นหยาหรือปรางมิด เพดานสูงโปร่งและช่องประตู-หน้าต่างจำนวนมากเพื่อการไหลเวียนของอากาศภายในตัวอาคาร

ภาพ 3

บ้านอินเวอร์เทอร์เรท ถนน Gallop ในสวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์ อดีตบ้านพักของเจ้าหน้าที่กองทัพอากาศ และเคยเป็นบ้านพักของกงสุลใหญ่ฝรั่งเศสประจำสิงคโปร์

Fig 3

Inverturret House, located on Gallop Road in the Singapore Botanic Gardens, was formerly the residence of Royal Air Force officers and later served as the residence of the French Consul General in Singapore.

ภาพ 4

Eden Hall ออกแบบโดย
รีเจนท์ อัลเฟรด จอห์น
บีดเวลล์ (Regent Alfred
John Bidwell) จากบริษัท
สถาปัตยกรรม Swan &
Maclaren สร้างขึ้นสำหรับ
Ezekiel Saleh Manasseh
เมื่อปี 1904 และใช้เป็นที่
พำนักของข้าหลวงใหญ่แห่ง
อังกฤษประจำสิงคโปร์
ในเวลาต่อมา

Fig 4

Eden Hall, designed by
Regent Alfred John Bidwell
of the architectural firm
Swan & Maclaren,
was built for Ezekiel Saleh
Manasseh in 1904.

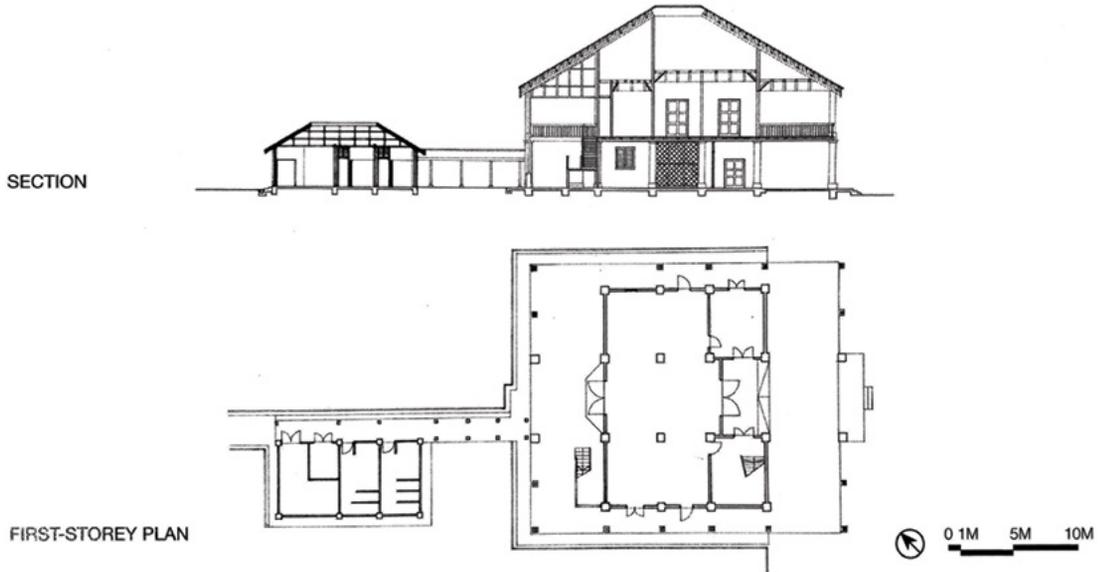
It later served as the
residence of the British
High Commissioner in
Singapore.

ภาพ 4 / Fig 4

ด้วยลักษณะทางสังคม ค่านิยมและวิถีชีวิตของผู้พักอาศัย เจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือชนชั้นนำในช่วงยุคอาณานิคมที่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมต้นแบบจากยุโรป ส่งผลให้ที่ดินสำหรับปลูกบ้านเดี่ยวประเภทบังกะโลในสิงคโปร์นั้นต้องมีอย่างน้อย 5 เอเคอร์ (ประมาณ 12.65 ไร่)¹² ซึ่งในประเทศอินเดียขนาดพื้นที่สำหรับสร้างบังกะโลสามารถขยายได้ถึง 15 เอเคอร์ (ประมาณ 38 ไร่) เนื่องจากภูมิประเทศมีลักษณะเป็นที่ราบกว้างใหญ่ แต่ในสิงคโปร์เป็นภูมิประเทศที่ราบสลับเนินเขาเตี้ยๆ ผังบริเวณบ้านแบ่งเป็น 2 ส่วน คือด้านหน้ามีสนามทางเข้าบ้านที่มีลักษณะเป็นรูปครึ่งวงกลมหรือเกือบเป็นวงกลม เนื่องจากการสัญจรจำเป็นจะต้องใช้รถม้าหรือรถยนต์เข้าไปเทียบที่มุขหน้าเรือนประธาน ถัดจากเรือนประธานจะมีทางเดินเชื่อมไปสู่ด้านหลังซึ่งประกอบด้วยเรือนบริการของผู้รับใช้ที่จะต้องอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน สำหรับทำหน้าที่อำนวยความสะดวกระหว่างการใช้ชีวิตในบังกะโล เช่น หัวหน้าพ่อครัวและผู้ช่วย, คนสวน, คนขับรถ, ช่างตัดเสื้อ, แม่บ้านหรือพี่เลี้ยงเด็ก คอกม้าจะอยู่เยื้องออกไปไกลเคียงกับเรือนบริการหรือส่วนหน้าที่ไม่ได้มองเห็นเด่นชัด รวมทั้งในบริเวณบ้านบางหลังอาจจะมีพื้นที่สำหรับเล่นกีฬาเทนนิส ชนชั้นนำที่เป็นชาวจีนในสิงคโปร์มักจะสร้างบ้านพักอาศัยบนถนนสายหลัก โดยมีรั้วขนาดเล็ก ๆ เป็นองค์ประกอบแสดงอาณาเขตหรืออาจจะไม่มีก็ได้ โดยใช้

สุนัขพันธุ์อัลเซเชียนหรือโด้เบอร์แมนเป็นผู้เฝ้า ผู้มาเยือนจะต้องผ่านถนนโค้งและยาวไปยังมุขทางเข้าอาคารที่ยื่นออกมา ยิ่งถนนทางเข้ายาวเท่าใดยิ่งต้องใช้เวลาดำเนินทางเข้าไปยาวนานขึ้นและซึมซับความประทับใจระหว่างสองข้างทางที่เจ้าของบ้านเตรียมไว้สำหรับเป็นเครื่องมือแสดงสถานะทางสังคมและส่วนปลายของถนนที่แคบลงจะเป็นสิ่งแสดงความเป็นส่วนตัว เช่น Whampoa House (สร้างในปี 1855) ที่ถนนเซรงกุน เป็นคฤหาสน์ของพ่อค้าชาวจีนในสิงคโปร์ ตั้งอยู่ในไร่จันทน์เทศกว่า 400 เอเคอร์ (ประมาณ 1,000 ไร่) นอกจากตัวบ้านแล้ว ในอาณาบริเวณยังประกอบด้วย สวนหิน สระน้ำ สวนสัตว์ ทะเลสาบที่ปลูกบัว สวนไม้แคระ และการประดับตกแต่งต่าง ๆ ในสไตล์จีน-มาเลย์ Whampoa House เป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียง ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสสิงคโปร์ครั้งแรกเมื่อปี 1870 (พ.ศ. 2413) ในจดหมายเหตุปรากฏว่าตามหมายกำหนดการนั้น ทรงเสด็จเยือนสวนแห่งนี้ ในขณะที่นั้นเรียกว่าสวนเงินวังโป¹³

ผังพื้นเรือนประธานของบังกะโลในยุคแรกมักจะมีเค้าโครงแบบสมมาตร ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายกใต้ถุนเตี้ย ๆ พอพันศักราช โครงสร้างเสาบริเวณชั้นใต้ถุนทำจากอิฐก่อ ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้จนถึงชั้นหลังคา พื้นที่ใช้สอยชั้นล่างใช้เก็บของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบางครั้งเป็นที่สำหรับพักผ่อนหรือเล่นของเด็ก ๆ บริเวณชั้นบนมีระเบียงขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของเรือนแบบบังกะโล เนื่องจากเป็นรอยต่อระหว่างความเป็นส่วนตัวที่ถูกยกสูงขึ้นจากพื้น ภายใต้อาคารที่ทอดยาวกันความร้อนจากแสงแดด พื้นที่ได้ยรอบปราศจากการกันฝ้าผนังทำให้ลมพัดผ่านได้สะดวก และพื้นที่ระเบียงนี้ยังใช้เป็นฉากสำหรับแสดงสถานะของผู้อยู่อาศัยผ่านการพักผ่อนที่มีผู้บริการห้อมล้อมเพื่อรับใช้ระหว่างวัน หรือการประดับตกแต่งช่องลูกกรงด้วยงานไม้แกะสลักที่ต้องแสดงความวิจิตรอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากเป็นพื้นที่แรกของบ้านที่ปรากฏต่อสายตาผู้มาเยือน ถึงแม้ว่าในสมัยต่อมาเฉลียงจะมีพื้นที่ที่เล็กลงแต่คุณลักษณะเหล่านี้ยังคงอยู่ ถัดจากเฉลียงบริเวณหน้าเรือนในแนวแกนระหว่างกึ่งกลางมักจะพบห้องโถงใหญ่ สำหรับใช้เป็นห้องรับแขกและรับประทานอาหาร ซึ่งจะเชื่อมต่อกับห้องอื่น ๆ ที่อยู่ฝั่งปีกซ้ายและขวา ด้วยทางเดินหรือเฉลียงภายใน ซึ่งมีกิจกรรมการใช้สอยที่มีความต่อเนื่องกัน กล่าวคือใช้สำหรับรับแขกและรับประทานอาหารในห้องโถงใหญ่ หลังจากนั้นจึงแยกไปห้องต่างๆ สำหรับสุภาพบุรุษที่ตี๋มไวน์สูบบุหรี่ และเล่นบิลเลียด ซึ่งในปีกทั้งสองข้างนี้จะมีห้องนอนของเจ้าของบ้านรวมอยู่ด้วย ในตัวเรือนจะมีบันไดอย่างน้อย 2 แห่งสำหรับเจ้าของบ้านและผู้รับใช้ ซึ่งเป็นแบบแผนทางสถาปัตยกรรมที่เคร่งครัดของอังกฤษที่ปกครองอินเดียในยุคอาณานิคมในช่วงก่อนหน้านี

ภาพ 5 / Fig 5

เรือนบริการมักเป็นเรือนชั้นเดียวผนังสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่ยกพื้น อยู่ด้านหลังของเรือนประธานและใช้ทางเดินที่มีหลังคาคลุมเป็นตัวเชื่อมต่อ มีห้องเรียงแถวกันไป เช่น ห้องครัว ห้องเก็บของหรือห้องรีดผ้า ห้องพักคนงาน และห้องน้ำ บริเวณหน้าห้องต่าง ๆ เป็นทางเดินที่มีชายคาคลุมในบางครั้งก็ใช้เป็นที่พักผ่อนกิจกรรมในด้านงานครัวและอื่น ๆ ในงานบริการ (Fig. 5) ตามระเบียบแบบแผนของยุควิคตอเรียนนั้น ได้สร้างกรอบแนวคิดเรื่องงานบ้านที่ต้องอาศัยแรงงานอื่น ๆ เป็นผู้ดำเนินการ คืองานบ้านเป็นงานที่จุกจิกและมีสารพัดปัญหาที่ต้องแก้ไขจำนวนมากและเป็นงานที่แสดงข้อแตกต่างระหว่างสถานะระหว่างชนชั้นของผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ผู้พักอาศัยจะเป็นผู้ใช้แรงงานสำหรับอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้กับเจ้าของบ้านชาวตะวันตก ประกอบด้วยแรงงานที่เป็นชาวตะวันออก ได้แก่ หัวหน้าพ่อครัวชาวจีนไหหลำ คนขับรถเขยกยามชาวอินเดีย แม่บ้านและพี่เลี้ยงเด็กชาวจีนกวางตุ้ง ซึ่งงานในบ้านเหล่านี้จะขึ้นตรงกับนายหญิงของเจ้าของบ้านที่เป็นชาวยุโรป และมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างด้านวัฒนธรรม การสื่อสาร และความไม่ลงรอยกันระหว่างผู้เป็นเจ้าของเรือน และหัวหน้าพ่อครัวผู้มีอำนาจที่สุดในฝ่ายลูกจ้าง

ภาพ 5

Burkill Hall (สร้างเมื่อปี 1867-1868) อดีตนานพักผู้อำนวยการสวนพฤกษศาสตร์สิงคโปร์ เรือนประธานแผนผังรูปสี่เหลี่ยมมีมุขยื่นทางเข้าด้านหน้าภายใต้หลังคาทรงปั้นหยา ด้านหลังมีทางเชื่อมต่อไปยังเรือนบริการ

Fig 5

Burkill Hall (built in 1867-1868), the former residence of the director of the Singapore Botanic Gardens. The main building features a rectangular floor plan with a front entrance porch extending under a hipped roof. At the back, there is a connecting passage leading to the service quarters.

4. เรือนมีมุข: สถาปัตยกรรมและพื้นที่แห่งบรรดาศักดิ์

เมื่อย้อนกลับไปสมัยรัชกาลที่ 4 แถบเมืองชลบุรี บริเวณตำบลอ่างศิลาและเกาะสีชัง เป็นที่อากาศดีและเป็นทำเลเหมาะเรือมีชาวต่างประเทศและบรรดาพ่อค้าใช้เป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศ ในระยะแรกพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ประพาสหัวเมืองชายทะเล โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพลับพลาขึ้นที่เขาสามมุข และมีการปรับพื้นที่บริเวณอ่างศิลาด้วยการถมหินสำหรับเป็นท่าจอดเรือ วางแผนปลูกสร้างพลับพลาถาวร ต่อมาเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ สมุหพระกลาโหมในเวลานั้น และเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ ได้สร้างตึกสำหรับให้คนป่วยไปพักรักษาตัว ชั้น 2 หลังที่ปลายแหลม¹⁴ เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ สร้างหลังใหญ่ และเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ สร้างหลังเล็ก เรียกว่า “อาศรัยสถาน” (Fig. 6) ลักษณะเป็นตึกก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าหันหน้าออกสู่ทะเล หลังคาทรงปั้นหยาลาดลงทั้ง 4 ด้าน มีบันไดขึ้นจากภายนอกบริเวณมุขด้านหน้าและทำเป็นหลังคาจั่ว ซึ่ง “เรือนมีมุข” เป็นอิทธิพลการใช้ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกร่วมกับคติความเชื่อแบบไทยโบราณซึ่งถือเรื่องของระดับชนชั้น ความเชื่อเรื่องโชคกลางและความอับมงคลหากมีการข้ามศีรษะ จึงออกแบบให้บันไดอยู่ภายนอกตัวเรือน ถึงแม้ว่าจะกระทบกับแสงแดดและลมฝนก็ตาม ผังผังและการใช้ภาษาทางสถาปัตยกรรมของอาศรัยสถานแห่งนี้คล้ายคลึงกับ “ตึกหลวง” ที่ปลูกในบริเวณศาลชำระความต่างประเทศตั้งอยู่บริเวณท่าเตียน เป็นที่พักของชาวต่างประเทศอาศัยอยู่

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงมีจดหมายโต้ตอบกับสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ภายหลักรวมเล่มชื่อว่า *สาส์นสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณที่มาของเรือนมีมุขแบบไทยไว้ว่า “...แต่มุขเรือนที่เมืองสิงคโปร์มีความสำคัญอยู่ชั้นล่าง ด้วยทำมุขสำหรับให้เป็นที่ขึ้นลงรถในร่ม ในเมืองไทยเมื่อสมัยนั้นยังไม่ใช้รถกันแพร่หลาย จึงใช้มุขเป็นท้องพระโรงหรือห้องรับแขก ประกอบกับบันไดขึ้นข้างนอกที่มุขนั้น หรือว่าอีกอย่างหนึ่งแบบตึกสิงคโปร์ จำต้องมีห้องมุขเป็นที่จอดรถ แต่ห้องมุขที่เอาไปทำในเมืองไทยใช้เป็นท้องพระโรงและห้องรับแขก มุขจึงเป็นของมีแต่ที่เรือนผู้มีวาสนาบรรดาศักดิ์ มุขก็กลายเป็นเกียรตินิยม ผู้ที่ตั้งตัวใหม่เมื่อสร้างเรือนอยู่จะเป็นตึกก็ตาม เรือนไม้ก็ตาม จึงอยากให้เรือนมีมุขด้วยประการฉะนี้...”*¹⁵ เรือนมีมุขจึงถือเป็นผลพวงจากที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ และ กรมหมื่นวิษณุชนนินทร ไปตรวจการงานที่เมืองสิงคโปร์ เมื่อครั้งรัชกาลที่ 4

ภาพ 6-1 / Fig 6-1

ภาพ 6-2 / Fig 6-2

เมื่ออิทธิพลบ้านพักอาศัยแบบตะวันตก ได้แพร่หลายในสังคมไทย ราวสมัยรัชกาลที่ 5-6 ตั้งแต่ชนชั้นนำจนถึงประชาชนทั่วไป ทำให้เกิดการก่อสร้างสถาปัตยกรรมที่พักอาศัยที่มีลักษณะแตกต่างจากเรือนไทยโบราณดังที่เคยนิยมในอดีต ประกอบกับลักษณะการใช้ชีวิตและสภาพสังคมที่เจริญขึ้น มีการท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจ หรือค้างแรมในสถานตากอากาศนอกพระนคร เช่น หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี และได้ปลูกสร้างอาคารหรือเรือนพักสำหรับการตากอากาศ โดยมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่เน้นการรับลม ตัวเรือนจึงมีแผนผังที่ค่อนข้างโปร่ง โถงมีพื้นที่เฉลียงหรือทางเดินรอบห้องจำนวนมาก นอกจากนี้บริเวณพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐมนั้น มีเรือนพำนักของเจ้าพระยามรราชมยุรี และพระยาอนิรุทธเทวา ปลูกสร้างอยู่ใกล้กับพระตำหนักเรือนไทย “ทับขวัญ” โดยเรือนของเจ้าพระยามรราชมยุรี ชื่อ “ทับเจริญ” และเรือนพระยาอนิรุทธเทวา ชื่อ “ทับแก้ว” (ในเวลาต่อมาส่วนหนึ่งของพระราชวังแห่งนี้ ได้เปลี่ยนการใช้สอยเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร) เรือนที่พักข้าราชการระดับสูงหรือผู้ใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท เป็นเรือนซึ่งสร้างขึ้นด้วยไม้สัก มีการวางผังให้ห้องต่าง ๆ สามารถติดต่อกันได้อย่างสะดวก โดยที่ห้องเหล่านั้นอยู่ภายใต้หลังคาเดียวกัน มีระเบียบทางเดินเป็นตัวเชื่อมต่อห้อง เรือนบางเรือนมีห้องน้ำอยู่บนตัวเรือน เรือนขนาดใหญ่บางเรือนมีห้องโถงใหญ่อยู่ตรงกลางเพื่อใช้เป็นที่พักเลี้ยงหรือจัดงานรื่นเริง การจัดผังดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลในการวางผังอาคารพักอาศัยแบบตะวันตก (Fig. 7)

ภาพ 6

“อาศรัยสถาน” ซึ่งเคยเป็นสถานตากอากาศของชาวต่างประเทศที่อ่างศิลา ปัจจุบันคือ
6-1 ตึกมหาราช
6-2 ตึกราชินี

Fig 6

“A Sai Sathan” which was once a foreign resort in Ang Sila.
6-1 Maharaj Building
6-2 The Queen’s Building

อย่างไรก็ตามกลุ่มเรือดังกกล่าวก็ยังสามารถผสมผสานลักษณะของบ้านในบริเวณเมืองร้อนชื้น คือเป็นบ้านชั้นเดียว ยกใต้ถุนสูง มีหลังคาชั้น เพดานสูง มีช่องระบายอากาศเหนือบานประตู-หน้าต่าง เรือนพักเหล่านี้มีขนาดและพื้นที่ใช้สอยที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เรือนขนาดเล็กที่มีพื้นที่ประมาณ 80-100 ตารางเมตร ไปจนถึงขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่ประมาณ 400 ตารางเมตร เรือนที่พักเหล่านี้มักจะมีมุขหน้ายื่นออกมา ทั้งนี้เพื่อเน้นด้านหน้าของตัวเรือน ให้มีความสง่างาม หากแต่การใช้เฉลียงรอบตัวเรือนนั้น ลดหล่นไปตามขนาดพื้นที่ใช้สอย เรือนที่มีขนาดกลางและขนาดเล็กอาจจะไม่ได้มีพื้นที่เฉลียงที่กว้างขวางนัก เป็นเพียงแค่เฉลียงขึ้นเรือนทางด้านหน้าและเฉลียงเล็กด้านหลังเรือนสำหรับงานบริการ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของกลุ่มเรือนที่พักเหล่านี้ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการบูรณาการแบบบ้านพักอาศัยแบบตะวันตก และแบบท้องถิ่น (Fig. 8) ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของตะวันตกในการดำรงชีวิตของบุคคลชั้นสูงในสังคมไทย โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามให้แก่เรือนที่พักดังกล่าวทุกเรือน ส่วนใหญ่เป็นนามที่ตั้งขึ้นตามชื่อของ เทพเจ้าฮินดู เช่น เรือนพระนันทิกการ เรือนพระสุรกี เรือนพระกรรมสักชี

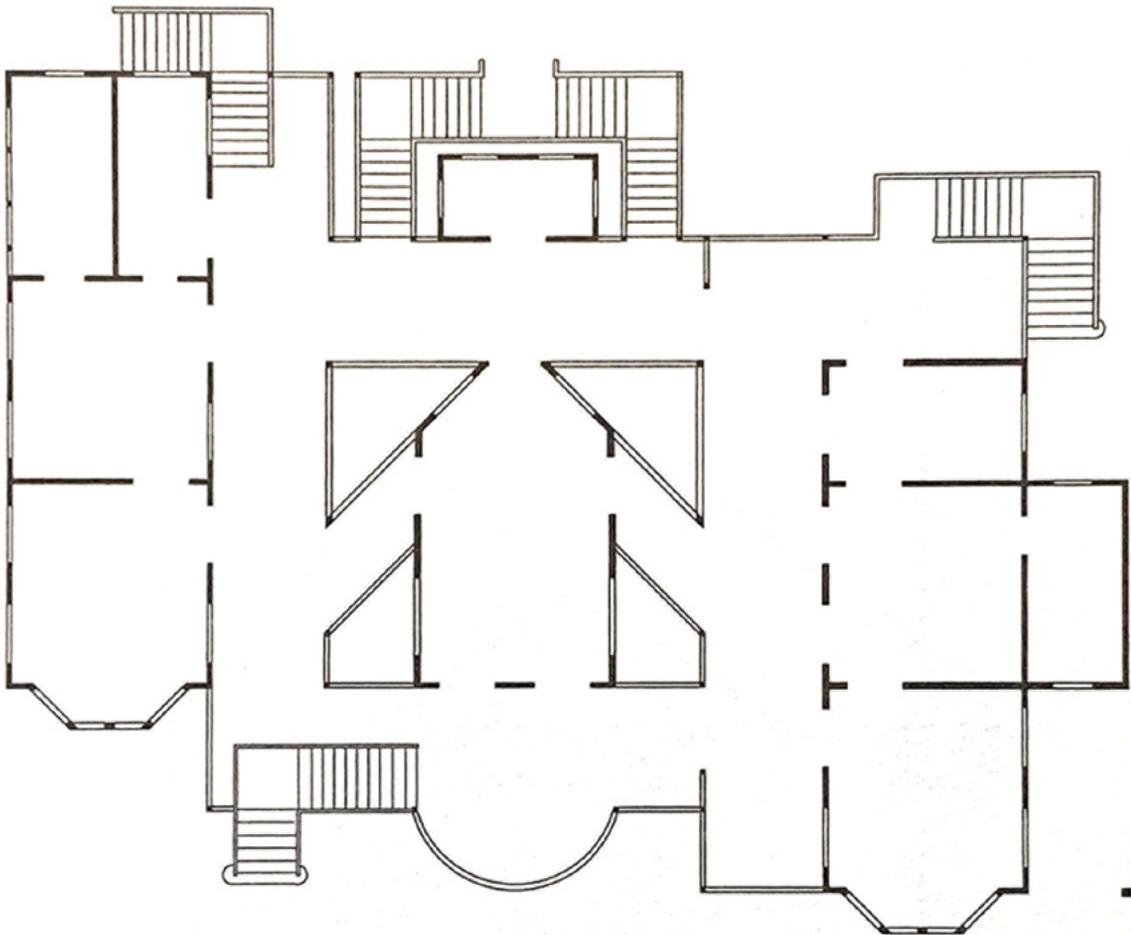
ลักษณะเรือนบังกะโลแบบแยกหลังเดี่ยวเช่นนี้ เหมาะกับการพักอาศัยในประเทศที่มีภูมิอากาศแบบร้อนและชื้น การยกพื้นสูงทำให้เกิดชั้นใต้ถุนที่สามารถใช้งานได้ระหว่างวัน อีกทั้งลมที่พัดผ่านนั้นสามารถถ่ายเทความร้อนทั้งด้านใต้ของตัวเรือนประกอบกับช่องเปิด ช่องลมเหนือผนัง ยิ่งส่งผลให้เกิดความปลอดโปร่งและอยู่สบายขึ้น อีกทั้งรูปทรงหลังคาที่มีความลาดชันเหมาะสมการระบายน้ำในฤดูที่ฝนตกชุก และชายคาที่ยื่นนั้นช่วยบังความร้อนจากแสงแดดและฝน ความลงตัวของสถาปัตยกรรมเช่นนี้ ทำให้ได้รับความนิยมในการก่อสร้างของผู้มีกำลังทรัพย์สังเกตได้จากเรือนตากอากาศของคหบดีในสยามในช่วงเวลาเดียวกัน ปรากฏลักษณะเด่นอันมีประโยชน์นี้ในสถาปัตยกรรม เช่น บ้านอับดุลราฮิม ตำบลศาลาแดง และบ้านปาร์คนายเลิศ เพลินจิตทั้งสองแห่งเป็นบ้านตากอากาศในกรุงเทพฯ ของพ่อค้าผู้มีฐานะมั่งคั่งปลูกสร้างนอกพระนครซึ่งในเวลานั้นเป็นทุ่งและที่โล่ง การตั้งถิ่นฐานของผู้คนยังไม่มากนัก ทำให้สภาพแวดล้อมเงียบสงบ เหมาะกับการพักผ่อนที่ไม่ต้องเดินทางไกล

ภาพ 7

แผนผังเรือนเจ้าพระยา
รามราชมพ (ทับเจริญ)
ที่พระราชวังสนามจันทร์
จังหวัดนครปฐม
เป็นอาคารผังกึ่งสี่เหลี่ยม
ที่มีการปิดล้อมห้องโถงกลาง
ด้วยเฉลียง และแบ่งปีกอาคาร
ออกเป็น 2 ฝั่ง มุขที่เฉลียง
ด้านหน้าเป็นรูปครึ่งวงกลม

Fig 7

The floor plan of the
residence of Chao Phraya
Ramrakhop (Thap Charoen)
at Sanam Chandra Palace,
Nakhon Pathom, is a semi-
rectangular building with
a central hall enclosed
by verandas. The wings
of the building are divided
into two sections, and
the porch at the front is in
the shape of a semicircle.

ภาพ 7 / Fig 7

ภาพ 8-1 / Fig 8-1

ภาพ 8-2 / Fig 8-2

ภาพ 8-3 / Fig 8-3

ภาพ 8

กลุ่มเรือนข้าราชการบริวาร
ภายในพระราชวังสนาม
จันทร์ จังหวัดนครปฐม
ปัจจุบันอยู่ในเขต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
8-1 ทับเจริญ
8-2 เรือนพระกรรมศักดิ์
8-3 เรือนพระสุรภี

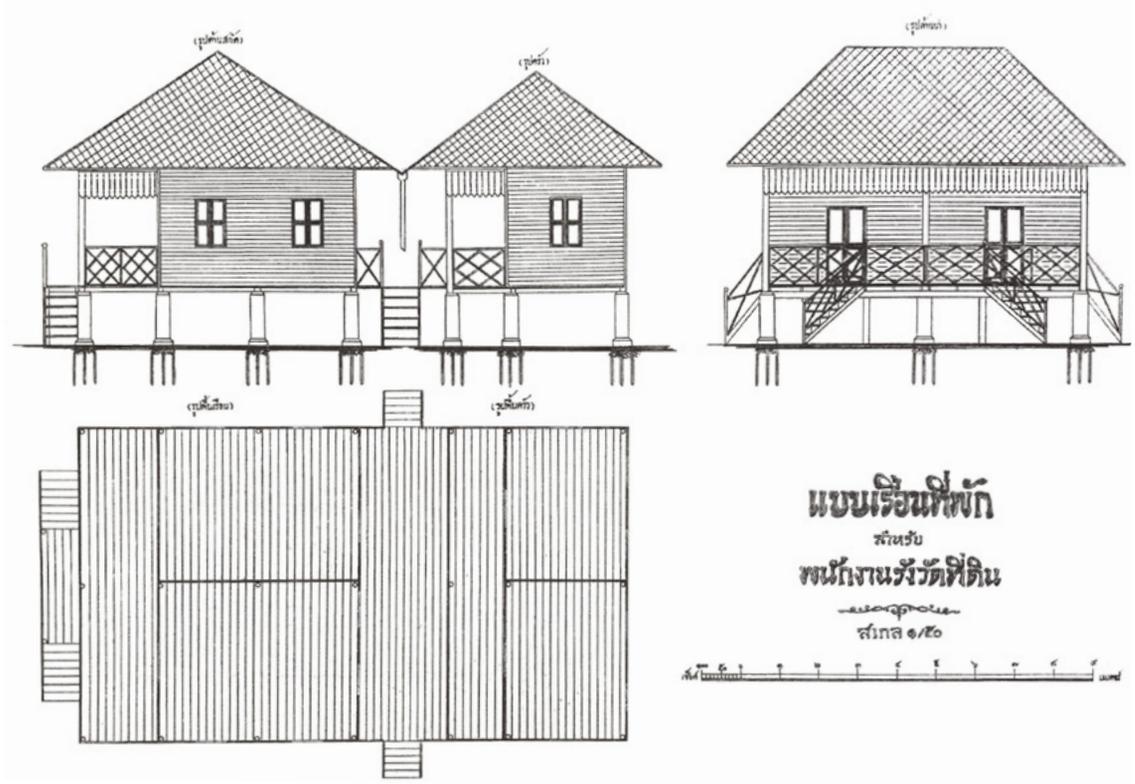
Fig 8

The three buildings are
part of the royal servants'
quarters within
Sanam Chandra Palace,
Nakhon Pathom, which is
now located within
the boundaries of
Silpakorn University.

8-1 Thap Charoen
8-2 Phra Kammasakhi
residence
8-3 Phra Surabhi
residence

5. การปรับใช้สถาปัตยกรรมภายใต้เครื่องมือของรัฐ

เดิมระเบียบการบริหารราชการในสมัยรัชกาลที่ 4 ก่อนที่จะมีการตั้งกระทรวงตามแบบตะวันตกในรัชกาลที่ 5 นั้น มีวิธีการปกครองที่ใช้จวนเจ้าเมืองเป็นที่ทำการหลัก เมื่อเปลี่ยนเจ้าเมืองทำให้จวนต้องย้ายตามไปด้วย ในบางแห่งที่จวนเจ้าเมืองชำรุดทรุดโทรมไม่เหมาะสมกับการใช้เป็นสถานที่จัดการบ้านเมือง ดังนั้นเมื่อมีการปกครองในระบบเทศบาลขึ้น จึงจำเป็นต้องมีอาคารที่ว่าการมณฑลและบ้านพักข้าราชการต่าง ๆ ตามแนวคิดการบริหารรูปแบบกระทรวงและกรมการต่าง ๆ แบบในประเทศตะวันตก กลุ่มบ้านพัก หน้าที่ทำการของรัฐเหล่านี้มักมีลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นเรือนไม้แป้นผังรูปสี่เหลี่ยม ยกใต้ถุนสูงมีมุขหน้า บริเวณมุขหน้าเป็นที่ตั้งของบันไดทอดยาวขึ้นไปสู่พื้นที่ใช้สอยบริเวณชั้นบน หลังคาทรงปั้นหยาลาดเอียงลงทั้ง 4 ด้านผสมกับหลังคาจั่วบริเวณด้านหน้า ซึ่งมักเป็นเฉลียงหรือทางเดินที่ใช้ประโยชน์สำหรับการมาติดต่อราชการ ก่อนจะเข้าไปสู่ห้องโถงกลางที่เป็นพื้นที่โล่ง มีการแบ่งห้องอยู่ทางปีกซ้ายและขวาอย่างสมมาตร เรือนที่ใช้สำหรับราชการประเภทนี้เปรียบเสมือนตัวแทนของอำนาจที่ได้รับความนิยมจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคด้วยแบบแผนของสถาปัตยกรรมที่เป็นที่นิยมอยู่ในช่วงเวลานั้น ประกอบกับความเหมาะสมต่อสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ทั้งระเบียบและชายคาจึงเป็นองค์ประกอบที่ตอบสนองต่อการใช้สอยกับภูมิอากาศแบบร้อนชื้นและฝนตกชุก สถาปัตยกรรมประเภทนี้ได้ถูกผลิตซ้ำและใช้งานเป็นสถานที่เกี่ยวเนื่องทางราชการต่าง ๆ เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ สถานีอนามัย ในบางแห่งใช้แป้นผังนี้เป็นบ้านพักของข้าราชการสำหรับพนักงานรังวัดที่ดิน (Fig. 9) ที่ถูกส่งออกไปทำงานตามหัวเมือง ด้วยวัสดุก่อสร้างที่เป็นไม้สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น ทักษะของแรงงานและช่างฝีมือองค์ประกอบอาคารไม่ซับซ้อนจึงทำให้ได้รับความนิยมและมีข้อสังเกตว่าอาจจะถูกพัฒนาสำหรับเป็นบ้านพักของข้าราชการกรมรถไฟ รวมทั้งอาคารบ้านพักอื่น ๆ ที่ตกทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าหากสยามสร้างมาตรฐานเรือนพักเหล่านี้จากส่วนกลาง และใช้แพร่หลายกันในภูมิภาคในช่วงเวลานั้น ก็นับว่าเป็นวิธีการจัดการระเบียบการปกครองจากเมืองหลวงโดยใช้สถาปัตยกรรมเป็นเครื่องมือ (Fig. 10) ซึ่งเป็นวิธีเดียวกันกับการที่อังกฤษใช้ลักษณะของเรือนพื้นถิ่นในภูมิภาคผสมผสานเข้ากับวิถีชีวิตของเจ้าหน้าที่อาณานิคมที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ

ภาพ 9 / Fig 9

ภาพ 9

แบบเรือนที่พักสำหรับ
พนักงานรังวัดที่ดิน
จังหวัดปทุมธานี และ
จังหวัดนนทบุรี (พ.ศ. 2463)

Fig 9

The design of
the residence for land
surveyors in Pathum Thani
and Nonthaburi provinces
(1920)

ภาพ 10-1 / Fig 10-1

ภาพ 10-2 / Fig 10-2

ภาพ 10-3 / Fig 10-3

ภาพ 10-4 / Fig 10-4

ภาพ 10

เรือนแบบยกใต้ถุนสูงกึ่งปูน กึ่งไม้ มีมุขยื่นด้านหน้าและบันไดทางขึ้นสู่โดงกลาง เป็นลักษณะทางสถาปัตยกรรม ที่ถูกปรับกับสถานที่ราชการ ในต่างจังหวัด

- 10-1 ที่ว่าการอำเภอ บางปะกง จังหวัด ฉะเชิงเทรา หลังเก่า
- 10-2 สถานีตำรวจภูธร เมืองราชบุรี หลังเก่า
- 10-3 สถานีตำรวจภูธร ลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี หลังเก่า
- 10-4 สถานีตำรวจภูธร ไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี หลังเก่า

Fig 10

The design of houses built on stilts with timber and concrete and a front porch and stairs leading to the central hall is an architectural style adapted for government buildings in provincial areas.

- 10-1 the old building of the Bang Pakong District Office in Chachoengsao
- 10-2 the old building of the Ratchaburi Provincial Police Station
- 10-3 the old building of the Lam Luk Ka Police Station in Pathum Thani
- 10-4 the old building of the Sai Noi Police Station in Nonthaburi

การมาถึงของเส้นทางรถไฟสายใต้ทำให้เกิดการค้นพบสถานตากอากาศแห่งใหม่ที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกที่ชายหาดหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อปี 1911 (พ.ศ. 2454) ทำให้ชนชั้นเจ้านายขุนนางและคหบดี นิยมไปพักผ่อนตากอากาศ ผู้ที่มีฐานะดีก็จะก่อสร้างเรือนบังกะโลสำหรับเป็นบ้านพักส่วนตัว โดยมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีเฉลียงที่กว้าง ตั้งอยู่ริมทะเลเพื่อรับลม การไปตากอากาศที่หัวหินนั้นมักจะไปเป็นครอบครัวใหญ่ และพักอาศัยเป็นเวลานานแรมเดือน จึงต้องนำสัมภาระต่าง ๆ ติดตัวไปจำนวนมาก รวมทั้งบริวารสำหรับรับใช้ เมื่อเข้าสู่ยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง แนวคิดการพักผ่อนหย่อนใจของรัฐบาลในเวลานั้นต้องการส่งเสริมให้ทุกคนมีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งทางกายและทางใจ เกิดประกาศรณรงค์หลายฉบับ ที่ชี้แนะว่าคนในชาติควรประพฤติตนเช่นไร รัฐบาลเห็นว่าประชาชนควรมีการพักผ่อนหย่อนใจนอกเหนือจากเวลางาน และสถานที่หย่อนใจในยุคเก่าเช่นหัวหินและศรีราชานั้น ห่างไกลจากพระนครและมีค่าใช้จ่ายที่สูง จึงดำริสร้างสถานตากอากาศแห่งใหม่ และได้แต่งตั้งกรรมการคณะหนึ่งให้ดำเนินการสร้างสถานที่ตากอากาศทางทะเลที่บางปูในปลายเดือนธันวาคม ปี 1939 (พ.ศ. 2482) ตามแนวคิดของจอมพล ป.พิบูลสงคราม และรัฐบาลที่ต้องการสร้างพลเมืองให้มีสุขภาพดีร่างกายแข็งแรง พละนาถยและจิตใจสมบูรณ์ แต่การเดินทางไปตากอากาศที่ไกลจากพระนครนั้นจำเป็นต้องใช้ทุนทรัพย์¹⁶ พื้นที่ชายฝั่งป่าโกงกางอันมีอากาศปลอดโปร่งในตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เมื่อเทียบกับหัวหินหรือศรีราชา จึงถูกเลือกให้เป็นที่พักตากอากาศแห่งใหม่ อย่างไรก็ตามเดิมทีทางรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณสำหรับโครงการสร้างสถานที่ตากอากาศทางทะเลที่บางปูไม่เพียงพอ จึงต้องขอเบิกเงินจากสลากกินแบ่งปีใหม่เพิ่มเติม¹⁷ โดยพระไวยยวิธีการ อธิบดีกรมสาธารณสุข เป็นผู้เสนอต่อรัฐมนตรีในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 1939 (พ.ศ. 2482) เมื่อสถานตากอากาศแห่งใหม่ก่อสร้างจนแล้วเสร็จพร้อมเครื่องเรือน มีกำหนดเปิดให้พักแรมจำนวน 4 หลัง อัตราค่าเช่าหลังละ 4 บาท ต่อวัน (รวมค่าไฟฟ้าและน้ำสะอาดสำหรับใช้) ในวันที่ 31 มีนาคม ปี 1939 (พ.ศ. 2482) เป็นคืนแรก ซึ่งหากเช่าเป็นสัปดาห์จะลดราคาเหลือเพียงวันละ 3 บาท สถานตากอากาศบางปูมีพิธีเปิดสะพานสุขตาในเดือนเมษายน ปี 1940 (พ.ศ. 2483) หลังจากที่เปิดให้บริการเช่าเรือนแรมมาแล้วราว 1 เดือน และนายกรัฐมนตรีได้กล่าวตอบพระไวยยวิธีการ อธิบดีกรมสาธารณสุข ประธานกรรมการ ซึ่งได้สะท้อนแนวคิดและเจตนารมณ์ของการก่อสร้างครั้งนี้ไว้ว่า

“...การสร้างสถานที่ตากอากาศขึ้นที่ตำบลบางปูนนี้ ก็เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับนโยบายของกรมสาธารณสุข และของรัฐบาลไทย ในการที่ต้องการได้เห็นพี่น้องชาวไทยมีร่างกายสมบูรณ์... ผู้มีร่างกายสมบูรณ์นั้นย่อมมีกำลังใจดีตามไปด้วยและผู้มีกำลังใจดี ก็ย่อมประกอบกิจการงานทุกอย่าง นับตั้งแต่งานสร้างตนเองจนถึงการช่วยกันสร้างชาติที่รักของเราเหล่านี้ ให้สำเร็จเป็นผลดีสมตามความปรารถนาได้ สถานที่ตากอากาศนี้ ก็นับเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้พี่น้องชาวไทยได้มีโอกาสมาพักผ่อน หลังจากได้ทำงานมาเหน็ดเหนื่อยแล้วนั้น เพื่อได้พักผ่อนกำลังกายและกำลังใจให้กลับดีขึ้น เพื่อสู้กับงานอันพี่น้องทุกท่านจะต้องปฏิบัติ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี...”¹⁸

หลังจากเปิดให้บริการได้เพียงปีเศษก็มีเหตุที่ต้องระงับไปชั่วคราวเมื่อทหารญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกที่ประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม ปี 1941 (พ.ศ. 2484) และต้องการนำกำลังทหารผ่านดินแดนไทยเพื่อรบกับอังกฤษที่พม่า โดยจำเป็นต้องผ่านประเทศไทยฝั่งกาญจนบุรีและแม่ฮ่องสอน สถานการณ์ในเวลานั้นทำให้ไทยตกอยู่ในสมรภูมิของสงครามมหาเอเชียบูรพา มีการทิ้งระเบิดอย่างหนักในกรุงเทพฯ ทั้งสถานีรถไฟบางกอกน้อย ย่านบางซื่อ และสะพานต่าง ๆ ถูกทำลายเสียหายจำนวนมากที่ยังรถไฟน้อยลง และส่วนใหญ่ถูกใช้ในการสงครามทำให้ประชาชนต่างอพยพออกจากพระนครไปต่างจังหวัด หรือหาที่หลบภัยชั่วคราวระยะเวลานึง ผู้ที่มีกำลังทรัพย์หรือมีบ้านพักตากอากาศที่หัวหิน ก็ได้หาโอกาสย้ายไปพำนักอยู่ชั่วคราวจนกว่าสถานการณ์จะสงบ ทำให้บรรยากาศของหัวหินคึกคักขึ้นอีกครั้ง ในปี 1944 (พ.ศ. 2487) มีสซิส ลี โรดส์ (Mrs. Lee Rhodes) สตรีชาวเยอรมันเจ้าของกิจการโรงเรียนสอนขี่ม้าที่พระนคร ได้ย้ายคอกม้าของเธอไปเปิดกิจการขึ้นที่หัวหินในช่วงที่สงครามยังไม่สงบดินนักรซึ่งก่อนหน้านี้เธอได้ย้ายคอกม้าจากถนนราชดำเนินไปถนนวิทญูเพื่อหลีกเลี่ยงความอึกทึกที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากอยู่ติดกับสนามมวย ครอบครัวของโรดส์ได้เช่าบ้านว่างจำนวน 5 หลังริมหาดหัวหิน บริเวณชุมชนบ้านหนองแกของกลุ่มมิชชันนารีนิกายเพรสไบทีเรียน ซึ่งเวลานั้นต้องเดินทางกลับประเทศเพราะสยามถือว่าเป็นศัตรูกับอเมริกาในยุคสงคราม¹⁹ และกลุ่มนักเรียนขี่ม้าของเธอในพระนครได้อพยพหนีสงครามมาอยู่ที่หัวหิน โรดส์จึงดำเนินการหาลูกค้าด้วยการเปิดสอนขี่ม้าต่อไป และให้บริการรถม้าระหว่างหนองแก-หัวหินเพื่อหารายได้เพิ่มเติม เมื่อภาวะสงครามสงบเรียบร้อย ทุกอย่างกำลังดำเนินกลับไปเป็นปกติ สะพานและถนนที่เสียหายจากระเบิดได้รับการซ่อมแซม

รวมทั้งการเดินทางไฟฟ้ไปหัวหินก็กลับมาดำเนินการ เพียงแต่ในยุคนี้มิได้มีสถานะเป็นรถไฟหลวงอีกต่อไป ด้วยการเข้ามาบริหารงานของคณะราษฎร จึงเปลี่ยนเป็น ร.ฟ.ท. (การรถไฟแห่งประเทศไทย)¹⁸ การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของชาวไทยเพื่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ มีความสะดวกสบายมากขึ้นจากการตัดถนนและการใช้รถยนต์ ทั้งชายทะเลหัวหินและสถานตากอากาศที่บางปูต่างได้รับความนิยม หากแต่ชายทะเลหัวหินยังคงสะท้อนภาพจำของสถานตากอากาศแห่งยุคศักดินาจนถึงปัจจุบัน

6. สรุป

บังกะโล เป็นรูปศัพท์ที่สันนิษฐานว่ามาจาก Bangla, Bunguloues, Banggolo²¹ อันหมายถึงกระท่อมที่พักอาศัยแบบพื้นเมืองของชาวเบงกาลี ในแถบอ่าวเบงกอล ประเทศอินเดีย เมื่อครั้งที่อยู่ใต้อาณานิคมของอังกฤษ และได้ถูกผลิตซ้ำเพื่อใช้เป็นที่พักอาศัยชั่วคราวของกลุ่มพ่อค้าและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่ออังกฤษเข้าครอบครองสิงคโปร์ ปลายด้านสังคมและเศรษฐกิจทำให้นายทุนชาวจีนปลูกสร้างที่พักอาศัยแบบบ้านไร่เพื่อดูแลกิจการเพาะปลูกสำหรับส่งออก จนกระทั่งเกิดโรคระบาดทางการเกษตร ที่พักอาศัยเหล่านั้นจึงเปลี่ยนมาเป็นที่พักอาศัยของชาวตะวันตกและมีการก่อสร้างแพร่หลายมากขึ้น เพื่อใช้เป็นที่พักเจ้าหน้าที่อาณานิคม ผังบริเวณของบ้านแบบบังกะโลในสิงคโปร์แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ด้านหน้า มีสนามทางเข้าบ้านลักษณะรูปครึ่งวงกลมหรือเกือบเป็นวงกลมสำหรับรถม้าหรือรถยนต์เข้าไปเทียบที่มุขหน้าเรือนประธาน และด้านหลังมักเป็นเรือนครัวหรือเรือนบริวารของผู้รับใช้ ซึ่งทั้งสองส่วนนี้เชื่อมต่อกันด้วยทางเดินที่มีหลังคาคลุม

ในยุคแรกผังพื้นเรือนประธานมักจะมีเค้าโครงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าแบบสมมาตร และยกใต้ถุน โครงสร้างเสาบริเวณชั้นใต้ถุนทำจากอิฐก่อ ชั้นบนเป็นโครงสร้างไม้จนถึงชั้นหลังคา จากเฉลียงบริเวณหน้าเรือนในแนวแกนระหว่างกึ่งกลางมักจะเป็นห้องโถงใหญ่สำหรับใช้เป็นห้องรับแขกและรับประทานอาหาร ซึ่งจะเชื่อมต่อกับห้องอื่น ๆ ที่อยู่ฝั่งปีกซ้ายและขวาด้วยทางเดินหรือเฉลียงภายใน เมื่อมีการก่อสร้างเป็นอาคารก่ออิฐถือปูน 2 ชั้น ผังผังของเรือนบังกะโลยังคงมีมุขด้านหน้าเป็นจุดเด่นของอาคาร ชั้นบนใช้บริเวณปีกซ้ายและขวาเป็นห้องนอน ซึ่งมีโถงกลางเป็นพื้นที่เชื่อมต่อ

สถาปัตยกรรมแบบ “เรือนมีมุข” ที่ปรากฏในประเทศไทย มีแผนผังสี่เหลี่ยม รูปแบบเรือนยกพื้น ด้านหน้าเรือนบริเวณกึ่งกลางมีมุขทางเข้ายื่นออกมารับบันได ภายนอกตัวเรือน ซึ่งมักจะมี 2 ฝั่งมาบรรจบกัน บริเวณชานพักที่เชื่อมต่อเข้าสู่บริเวณเฉลียง เนื่องจากความเชื่อในท้องถิ่นเกี่ยวกับความไม่เป็นมงคล ในการเดินขึ้นลงข้ามศีรษะ จึงเลี้ยงที่จะวางตำแหน่งของบันไดไว้ภายในอาคาร หลังคาทรงปั้นหยาหรือทรงจั่วที่มีความลาดเอียงร่วมกับชายคาที่ทอดยาว ลักษณะดังกล่าวเป็นผลผลิตจากการเรียนรู้ลักษณะเรือน “บังกะโล” ในต่างประเทศ ผ่านสายตาชนชั้นนำของสยามช่วงศตวรรษที่ 19 เพื่อใช้สำหรับการปรับโฉมหน้าของบ้านเมืองในยุคที่กำลังเปิดรับแนวคิดจาก ตะวันตกและเปลี่ยนแปลงไปสู่ความศิวิไลซ์ ในชั้นแรกชาวสยามใช้ปลูกสร้าง เป็นที่พักอาศัยสำหรับชาวต่างประเทศ และได้รับความนิยมแพร่หลายมากขึ้น ในรูปแบบของตำหนักเจ้านาย บ้านพักอาศัยส่วนตัวและสถานตากอากาศ

ด้วยลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีแผนผังไม่ซับซ้อน สามารถก่อสร้างได้ง่าย และเหมาะสมกับภูมิอากาศในเขตร้อนชื้นฝนตกชุก จึงถูกประยุกต์ใช้เป็น แบบแผนสำหรับสถานที่เนื่องด้วยราชการในต่างจังหวัด เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ บ้านพักเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยยังคงรูปแบบ “เรือนมีมุข” ที่มี แผนผังสี่เหลี่ยมยกใต้ถุนสูง ก่อสร้างด้วยโครงสร้างไม้ทั้งหลังหรือเปลี่ยนแปลง เป็นเสาคอนกรีตเสริมเหล็กในยุคหลัง บันไดภายนอกขึ้นจากฝั่งซ้ายและขวามาบรรจบกึ่งกลางที่มุขด้านหน้าสำหรับผู้มาติดต่อ ก่อนจะนำไปสู่เฉลียงและ ห้องโถงกลางที่อยู่ถัดไป ในกรณีที่โถงกลางมีได้กั้นเป็นห้องมักจะเป็น พื้นที่โล่งสำหรับเชื่อมไปยังห้องฝั่งปีกซ้ายและปีกขวา อาคารที่ใช้เป็นสถานี ตำรวจมักจะต้องตัดแปลงพื้นที่ห้องบริเวณปีกด้านใดด้านหนึ่งเป็นตารางสำหรับ ขังผู้ต้องหาเป็นการชั่วคราว ลักษณะพื้นที่ใช้สอยที่เรียบง่ายของอาคาร ส่งผลให้เกิดความคุ้นเคย และถูกนำไปผลิตซ้ำในสถานที่ราชการด้วยวัสดุ ก่อสร้างสมัยใหม่ อาจจะมีการปรับเปลี่ยนบันไดให้อยู่ภายในตัวอาคาร เพื่อความสะดวกและไม่ตากแดดตากฝน แต่ยังคงสะท้อนร่องรอยของมุข หน้าที่เป็นจุดเด่นไว้เช่นเดิม

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมเรือนมังกะโลในประเทศไทยและสิงคโปร์ ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงสงครามโลกครั้งที่ 2” ภายใต้โครงการชุดวิจัย อาเซียนเป็นหนึ่งใน: สถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมเปรียบเทียบไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ทุนส่งเสริมกลุ่มวิจัย (เมธีวิจัยอาวุโส) ประจำปีงบประมาณ 2565

Acknowledgment

This article is part of the research entitled “A Comparative Study of Bungalow Architecture in Thailand and Singapore from the 19th Century to World War II” which is under the research project, *ASEAN as One Country: Architectural and Cultural Comparisons of Thailand and Southeast Asia*, supported by the National Research Council of Thailand, under the NRCT Senior Research Scholar Program in 2022 fiscal year.

Notes

- 1 Luang Thuayhanraksa (Phoem), **Nirāt mǔng Lūang Phrabāng læ rāingān prāp Ngīeo [Journey to Luang Prabang and the Report on the Repression of the Shan]** (Phra Nakhon: Sophonphiphatthanakon Press, 1926), 155.
- 2 Prince Narisaranuvattiwongse and Prince Damrong Rajanubhab, **Sānsomdet lem kào [Correspondences between Prince Narisaranuvattiwongse and Prince Damrong Rajanubhab, Volume 9]** (Nonhaburi: Tonchabap Press, 2020), 266.
- 3 Prince Damrong Rajanubhab, **Prawat Somdet Čhaoprayā Bōrom Mahā Sī Suriyawong mǔa kōn pen Phūsamret Rātchakān Phāēdin [Biography of Somdej Chao Phraya Borom Maha Sri Suriyawong, before Appointed Regent]** (1929), 27.
- 4 Somchart Chungsirirarak, **Sathāpattayakam bāp tawantok nai Sayām samai ratchakān thī sī thung Phō.Sō. sōngphānsīrōpāetsip [Western Architecture in Siam during the Reign of King Rama IV - 1937 A.D.]** (Bangkok: Faculty of Architecture, Silpakorn University, 2010), 35.

- 5 Anthony Douglas King, “THE BUNGALOW, 1600-1980 A Study of the Cultural, Social, Political and Economic Factors in the Production of a Global House-type,” (Ph.D. Dissertation, Brunel University, 1982).
- 6 Julian Davison, **Black and White: The Singapore House 1898-1941** (Singapore: Talisman Publishing, 2014), 12.
- 7 Madhavi Desai and Miki Desai, **The Bungalow in Twentieth-Century India: the Cultural Expression of Changing Ways of Life and Aspirations in the Domestic Architecture of Colonial and Post-colonial Society** (London: Routledge, 2012), 1.
- 8 T. H. H. Hancock, **Coleman’s Singapore** (Kuala Lumpur: White Lotus Press, 1986), 2-6.
- 9 Norman Edwards, **The Singapore House and Residential Life 1819-1939** (Singapore: Talisman Publishing, 2019), 32.
- 10 Ibid., 45.
- 11 Timothy Pwee, **From Gambier to Pepper: Plantation Agriculture in Singapore**, Accessed October 11, 2024, Available from <https://biblioasia.nlb.gov.sg/vol-17/issue-1/apr-jun-2021/agriculture/>.
- 12 Norman Edwards, **The Singapore House and Residential Life 1819-1939**, 23.
- 13 **Čhotmāihēt sadet praphāt tāngprathēt nai ratchakān thī hā sadet mǔng Singkhapō læ mǔng Bētāwīa krang ræk læ sadet praphāt ‘Indīa [Record of King Chulalongkorn’s Foreign Journeys, the First Visits to Singapore and Batavia and the Journey to India]**, 2nd ed. (Phra Nakhon: Sophonphiphatthanakon Press, 1925), 16.
- 14 Prince Damrong Rajanubhab, **Rǔang tamnān sathānthī læ watthu tāng tāng sǔng phrabātsomdet Phra Čhōmklaōchaoyūhūa song sāng nap pen prachum phongsāwadān phāk thī yīsiphā [The Legend of Places and Objects Established by His Majesty King Mongkut and is Regarded as the 25th Volume of the Royal Chronicles]**, 2nd ed. (Phra Nakhon: Sophonphiphatthanakon Press, 1925), 55.
- 15 Prince Narisaranuvattiwongse and Prince Damrong Rajanubhab, **Sānsomdet lem kào**, 266-267.

- 16 Nattapon Jaijing, **Phak phõn sãng chãt: ‘Bãng Pũ’ sathãn tãk’ãkãt samai prachãthipatai [‘Rest’ Builds the Nation: ‘Bang Pu’ the Vacation Retreat in the Era of Democracy]**, Accessed October 11, 2024, Available from https://www.matichonweekly.com/column/article_685512.
- 17 “Athipbõdĩ krom sãthãranasuk khõ boẽk ngoẽn salãkkinbãeng pĩ mai phũa chai nai kãnsãng thĩ tãk’ãkãt chãithalẽ tambon Bãng Pũ çhangwat Samut Prãkãn [The Director-General of the Department of Public Health Requested the Fund from the New Year Lottery for the Construction of a Beach Resort in Bang Pu District, Samut Prakan Province],” 1939, Ministry of Interior’s Document, Mor Tor 2.2/104, National Archives of Thailand.
- 18 Kongsakon Kawinraweekun, “Kãnsãng rãngkãiphonlamũang Thai nai samai çhõmphõn Põ . Phibũnsongkhrãm Phõ.Sõ. sõngphansĩrõipãetsip’et thũng sõngphansĩrõipãetsipçhet [Constructing the Body of Thai Citizens during the Phibun Regime of 1938-1944],” (Master’s Thesis, Thammasat University, 2002), 140.
- 19 Sukanya Chaiphasi, **Thieo Hũa Hin thin phũdĩ: nõngrõi pĩ mũang tãk’ãkãt Sayãm [Visit Hua Hin, High-class District: A Century of Siam’s Resort Town]** (Samut Prakan: Dee Write, 2008), 220-222.
- 20 Sorasan Paengsapha, **Rãtrĩpradap dão thĩ Hũa Hin [Starry Night at Hua Hin]** (Bangkok: Sarakadee, 1996), 206.
- 21 Anthony Douglas King, “THE BUNGALOW, 1600-1980 A Study of the Cultural, Social, Political and Economic Factors in the Production of a Global House-type,” 38-43.

Bibliography

“Athipbõdĩ krom sãthãranasuk khõ boẽk ngoẽn salãkkinbãeng pĩ mai phũa chai nai kãnsãng thĩ tãk’ãkãt chãithalẽ tambon Bãng Pũ çhangwat Samut Prãkãn [The Director-General of the Department of Public Health Requested the Fund from the New Year Lottery for the Construction of a Beach Resort in Bang Pu District, Samut Prakan Province].” 1939. Ministry of Interior’s Document. Mor Tor 2.2/104. National Archives of Thailand.

- Çhotmãihõt sadet praphãt tãngprathõt nai ratchakãn thĩ hã sadet mũang Singkhapõ læ mũang Bõtãwĩa krang rãk læ sadet praphãt ‘Indĩa [Record of King Chulalongkorn’s Foreign Journeys, the First Visits to Singapore and Batavia and the Journey to India]**. 2nd ed. Phra Nakhon: Sophonphiphatthanakon Press, 1925.
- Damrong Rajanubhab, Prince. **Prawat Somdet Çhaophrayã Bõrom Mahã Sĩ Suriyawong mũa kõn pen Phũsamret Rãtchakãn Phãndin [Biography of Somdej Chao Phraya Borom Maha Sĩ Suriyawong, before Appointed Regent]**. 1929.
- _____. **Rũang tamnãn sathãnthĩ læ watthu tãng tãng sũng phrabãtsomdet Phra Çhõmklaõçhaoyũhua song sãng nap pen prachum phongsãwadãn phãk thĩ yisiphã [The Legend of Places and Objects Established by His Majesty King Mongkut and is Regarded as the 25th Volume of the Royal Chronicles]**. 2nd ed. Phra Nakhon: Sophonphiphat thanakon Press, 1925.
- Davison, Julian. **Black and White: The Singapore House 1898-1941**. Singapore: Talisman Publishing, 2014.
- Desai, Madhavi and Miki Desai. **The Bungalow in Twentieth-Century India: the Cultural Expression of Changing Ways of Life and Aspirations in the Domestic Architecture of Colonial and Post-colonial Society**. London: Routledge, 2012.
- Edwards, Norman. **The Singapore House and Residential Life 1819-1939**. Singapore: Talisman Publishing, 2019.
- Hancock, T. H. H. **Coleman’s Singapore**. Kuala Lumpur: White Lotus Press, 1986.
- King, Anthony Douglas. “THE BUNGALOW, 1600-1980 A Study of the Cultural, Social, Political and Economic Factors in the Production of a Global House-type.” Ph.D. Dissertation, Brunel University, 1982.
- Kongsakon Kawinraweekun. “Kãnsãng rãngkãiphonlamũang Thai nai samai çhõmphõn Põ . Phibũnsongkhrãm Phõ.Sõ. sõngphansĩrõipãetsip’et thũng sõngphan sĩrõipãetsipçhet [Constructing the Body of Thai Citizens during the Phibun Regime of 1938-1944].” Master’s Thesis, Thammasat University, 2002.

Luang Thuayhanraksa (Phoem). **Nirāt mūāng Lūāng Phrabāng lāe rāingān prāp Ngīeo, [Journey to Luang Prabang and the Report on the Repression of the Shan]**. Phra Nakhon: Sophonphiphatthanakon Press, 1926.

Narisaranuvattiwongse, Prince and Prince Damrong Rajanubhab. **Sānsomdet lem kào [Correspondences between Prince Narisaranuvattiwongse and Prince Damrong Rajanubhab, Volume 9]**. Nonthaburi: Tonchabap Press, 2020.

Nattapon Jaijing. **Phak phōn sāng chāt: ‘Bāng Pū’ sathān tāk’ākāt samai prachāthipatai [‘Rest’ Builds the Nation: ‘Bang Pu’ the Vacation Retreat in the Era of Democracy]**. Accessed October 11, 2024. Available from https://www.matichonweekly.com/column/article_685512.

Pwee, Timothy. **From Gambier to Pepper: Plantation Agriculture in Singapore**. Accessed October 11, 2024. Available from <https://biblioasia.nlb.gov.sg/vol-17/issue-1/apr-jun-2021/agriculture/>.

Somchart Chungsiriarak. **Sathāpattayakam bāep tawantok nai Sayām samai ratchakān thī sī thūng Phō.Sō. sōngphansīrōipāetsip [Western Architecture in Siam during the Reign of King Rama IV - 1937 A.D.]**. Bangkok: Faculty of Architecture, Silpakorn University, 2010.

Sorasan Paengsapha. **Rātrīpradap dāo thī Hūa Hin [Starry Night at Hua Hin]**. Bangkok: Sarakadee, 1996.

Sukanya Chaiphasi. **Thīeo Hūa Hin thin phūdī: nūngrōi pī mūāng tāk’ākāt Sayām [Visit Hua Hin, High-class District: A Century of Siam’s Resort Town]**. Samut Prakan: Dee Write, 2008.

Illustration Sources

All illustrations by the author unless otherwise specified.

Opening figure National Archives of Thailand, Fine Arts Department, **Fim kračhok čhotmāihēt: nūng phan phāp prawattisāt Rattanakōsin lem nūng [Archives of Glass Plate Negatives: One Thousand Historical Photographs, Volume 1]**, 2nd ed. (Bangkok: Fine Arts Department, 2016), 339.

Fig. 1 Old Indian Photos, **Village Scene in Bengal with Men and Women Engaged in Various Tasks - c1860**, Accessed October 11, 2024, Available from <https://www.oldindianphotos.in/2016/03/village-scene-in-bengal-with-men-and.html?m=1>.

Fig. 4 Robert Powell, **Singapore: Good Class Bungalow 1819-2015** (Singapore: Talisman Publishing, 2019), 37.

Fig. 5 Ibid., 31.

Fig. 7 Somchart Chungsiriarak, **Sathāpattayakam bāep tawantok nai Sayām samai ratchakān thī sī thūng Phō.Sō. sōngphansīrōipāetsip [Western Architecture in Siam during the Reign of King Rama IV - 1937 A.D.]** (Bangkok: Faculty of Architecture, Silpakorn University, 2010), 313.

Fig. 9 “Bāep rūān thī phak samrap phanakngān rangwat thīdin čhangwat Pathum Thānī lāe čhangwat Nonthaburi [Housing Plan for Land Surveying Officers in Pathum Thani and Nonthaburi Province],” 1920, Ministry of Agriculture’s Document, Pho Jor Kor Sor/1066, National Archives of Thailand.